desafíos en la enseñanza de la educación física en la era digital. Revista Eduweb, 19(2), 266–279. URL: https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2025.19.02.18

14. Müller, J., Wagner, I. (2025). Formative assessment of motor learning through digital tools in physical education: A systematic literature review. European Physical Education Review. URL: https://doi.org/10.1177/1356336X251357207

Стаття надішла до редакції / Received 05.03.2026
Прийнята до друку / Accepted .20.03.2026
Опубліковано / Published 25.03.2026

DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2026.03k(203).53

Мунтян В. С.
кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків
https://orcid.org/0000-0002-9133-684X
Попрошаєв О. В.
кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків
https://orcid.org/0000-0001-7059-341X

ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНЕ ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Мета. Визначити проблемні питання професійно орієнтованої фізичної підготовки студентської молоді у закладах вищої освіти в контексті викликів сьогодення та перспективи їх вирішення. Методи. Аналіз науково-методичної та спеціальної літератури, нормативно-правових актів, інших джерел інформації, компаративний аналіз, узагальнення та обґрунтування даних. Результати. Визначено проблемні питання організації та проведення професійно-орієнтованих занять з фізичного виховання у закладах вищої освіти; переваги та недоліки секційних занять; суперечності, пов'язані з рівнем фізичної підготовленості, виконанням програмного матеріалу та досягненням прогнозованих результатів навчання; шляхи покращення рівня фізичної підготовленості студентської молоді; визнання секційної форми занять недостатньо ефективною; запровадження якісної обов'язкової форми занять з акцентом на комплексний фізичний розвиток студентів. Висновки. Питання найбільш ефективних методик і форм проведення занять має знайти свої рішення з урахуванням переваг та недоліків різних форм, а також актуальних викликів сьогодення. Оптимізацію професійно орієнтованого фізичного виховання здійснювати шляхом впровадження комплексних навчальних програм та форм проведення занять; розвитку спортивно-прикладної інфраструктури; збільшення кількості обов'язкових занять; формування предметних і спеціальних компетентностей студентів.

Ключові слова: *професійно орієнтоване фізичне виховання, форми проведення занять.*

Muntian Viktor, Poproshaiev Oleksandr. Professionally oriented physical education: problems and prospects. *Purpose. To identify problematic issues of professionally oriented physical training of student youth in higher education institutions in the context of today's challenges and the prospects for their solution. Methods. Analysis of scientific, methodological and special literature, regulatory legal acts, other sources of information, comparative analysis, generalization and substantiation of data. Results. Problematic issues regarding the organization and conduct of professionally oriented physical training classes in higher educational institutions have been identified; advantages and disadvantages of sectional classes; contradictions related to the level of physical fitness, health status and implementation of program material and achievement of predicted learning results; determination of the real level of physical fitness of student youth and ways to improve it; introduction of a high-quality mandatory form of classes with an emphasis on the comprehensive physical development of students; recognition of the sectional form of classes as insufficiently effective. Thus, students who are engaged in sports or sports and recreation sections, according to the sectional form of conducting classes, as a rule, are poorly oriented in the methodology of development and improvement of physical qualities outside the sport they are engaged in. Conclusions. The issue of the most effective methods and forms of conducting classes must find its solutions, taking into account the advantages and disadvantages of various forms, as well as current challenges of the present-day. Optimization of professionally oriented physical education should be carried out by implementing comprehensive educational programs and forms of conducting classes; developing sports and applied infrastructure; increasing the number of mandatory classes; forming subject and special competencies of students.*

Key words: *professionally oriented physical education, forms of conducting classes.*

Постановка проблеми. Аналіз сучасних підходів до організації фізичного виховання у закладах вищої освіти показує, що фахівці віддають перевагу секційній формі проведення занять із залученням студентської молоді до занять у спортивних та спортивно-оздоровчих секціях. Вони доводять свої аргументи щодо переваг секційної форми проведення занять, які сприяють підвищенню рівня мотивації студентів та позитивному впливу занять за вибором на їхню фізичну активність. Водночас слід звернути увагу на певні переваги *традиційної форми* проведення занять, метою яких є всебічний розвиток студентської молоді, розвиток основних фізичних якостей, їх підготовка до майбутньої професійної діяльності та готовність до військової служби.

На сучасному етапі життя необхідно звертати увагу на здоров'я студентів, їх мотиваційне-ціннісне ставлення до здорового способу життя, цілеспрямованої фізичної активності та професійно орієнтованих занять. Актуальними залишаються питання критеріїв оцінки результатів тестування (складання нормативів), про реальний стан здоров'я та рівень підготовленості студентської молоді. Так, студенти, які за станом здоров'я належать до *спеціальної медичної групи*, часто мають кращі результати, ніж студенти *основної медичної групи*, завдяки тому, що вони виконують спрощені нормативи або пишуть реферати. Наприклад, студент, який написав реферат на тему «Методика розвитку витривалості», може отримати рівний або вищий бал, ніж студент, який пробіг 3000 м (!). *Така* необ'єктивна оцінка результатів навчання *за такими* критеріями не дозволяє визнати реальний стан проблеми незадовільного рівня фізичної підготовленості студентської молоді та погіршення стану їхнього здоров'я.

Слід визнати, що секційна форма (за видами спорту) проведення занять не дозволяє повноцінно розвивати основні/необхідні фізичні якості студентів та формувати у них професійно орієнтовані компетентності. Незважаючи на певні переваги секційних занять, вони не можуть забезпечити різнобічний та гармонійний фізичний розвиток студентів, *покращити їх інтегральний рівень фізичної підготовленості* та здоров'я, а також, що дуже актуально для України сьогодні, сформувати в студентів певний рівень загальної витривалості і морально-вольових якостей та їхню готовність виконувати свої обов'язки щодо захисту Батьківщини.

Аналіз літературних джерел. У рекомендаціях (Лист МОН України № 1/9-454 від 25.09.2015 р.) «Щодо організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах» зазначено, що з метою забезпечення викладання фізичного виховання у ВНЗ на належному рівні можуть бути запропоновані певні базові моделі *або різні форми їх поєднання*: секційна форма, яка передбачає відвідування занять за вибором студента; професійно орієнтована – заняття орієнтовані на особливості майбутньої професії; традиційна – фізичне виховання як обов'язкова дисципліна та індивідуальна [4].

Аналіз сучасних методик і підходів щодо професійно орієнтованого фізичного виховання показує їх особливе значення як факторів, що сприяють адаптації та фізичної готовності молоді до умов конкретної професійної діяльності. Успішна професійна діяльність представників розумових видів праці залежить від загальної витривалості, яка дозволяє підтримувати високий рівень працездатності протягом тривалого часу [8].

Під час скорочення кафедр фізичного виховання у закладах вищої освіти автори статей наголошували на перевагах секційної форми занять, які сприяють підвищенню рухової активності студентів протягом періоду навчання, зацікавленості і мотивації, збільшенню загальної та рухової щільності занять. Тенденція до зниження фізичної активності студентів негативно впливає на фізичний розвиток, фізичну підготовленість та функціональний стан молоді. Вибір виду спорту, яким студент свідомо займається, є початком осмисленого вибору форм фізичної активності, що відповідають індивідуальним фізичним та психологічним потребам [7]. Організація занять у закладах вищої освіти як факультативних (без підсумкового контролю та включення до навчальних планів) може призвести до руйнування системи фізичного виховання студентів, значного погіршення їхнього здоров'я та ослаблення обороноздатності держави [9].

Деякі фахівці акцентують на необхідність перебудови системи фізичного виховання молоді в бік *особистісне орієнтованої*. Вони зазначають, що в попередні часи основою системи освіти, зокрема фізичного виховання, була орієнтація на формування потреби служити суспільству, а інтереси особистості визнавалися антисоціальними [5]. Інші автори вказують на необхідність координації підготовки студентів закладів вищої освіти до військової служби в рамках програм з фізичного виховання та підкреслюють, що фізична підготовка та спорт, особливо військово-прикладні та військово-технічні види спорту, повинні відігравати важливу роль у патріотичному вихованні студентської молоді [11]. У контексті військової служби фізична готовність визначає здатність військовослужбовця результативно виконувати завдання службово-бойової діяльності, особливо в умовах підвищеного фізичного та психологічного навантаження. Високий рівень фізичної підготовленості – один з ключових чинників забезпечення ефективності виконання завдань, що особливо важливо в умовах воєнних конфліктів, де від швидкості, витривалості та здатності до адаптації бійців залежить успіх військових операцій [1]. За результатами тестування рівня фізичної підготовленості курсантів було встановлено найнижчі результати в бігу на довгі дистанції (3 км), що свідчить про недостатній рівень їхньої витривалості. Автори підкреслюють, що найвищий рівень професійної ефективності спостерігається у курсантів з гармонійно розвиненими всіма компонентами фізичної підготовки, що є важливим елементом професійної готовності, оскільки безпосередньо впливає на ефективність службової діяльності. А підтримання достатнього рівня фізичної форми потребує систематичності занять протягом усього періоду навчання [3]. Особливу увагу слід приділяти спеціальної фізичної підготовки, яка спрямована на розвиток основних фізичних якостей військовослужбовців: витривалості, сили, координації та швидкості, що відіграє важливу роль у підтримці фізичної форми та здоров'я в умовах високого навантаження, стресу та у підтримці стабільного рівня психологічної стійкості [2].

Аналіз фахової літератури також свідчить про недостатнє або відсутність використання спеціальних завдань, вправ та прийомів, спрямованих на виховання вольових якостей молоді. Здебільшого, заняття позбавлені необхідного фізичного й психічного напруження, відсутні методики виховання вольових якостей в процесі занять, які передбачають докладання вольових зусиль для подолання певних труднощів [10].

Мета. Визначити проблемні питання професійно орієнтованої фізичної підготовки студентської молоді у закладах вищої освіти в контексті викликів сьогодення та перспективи їх вирішення.

Завдання дослідження:

1. Здійснити аналіз науково-методичної літератури з питань існуючих форм проведення занять з фізичного виховання та спрямованість на професійно орієнтовану фізичну підготовку.

2. Визначити основні проблемні питання організації та проведення професійно орієнтованих занять, переваг та недоліків секційної та традиційної форм занять.

3. Узагальнити дані та обґрунтувати напрямки оптимізації професійно орієнтованого фізичного виховання студентської молоді в закладах вищої освіти в контексті викликів сьогодення.

Методи дослідження: аналіз науково-методичної та спеціальної літератури, нормативно-правових актів, інших джерел інформації, компаративний аналіз, узагальнення та обґрунтування даних.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для розуміння і пояснення переваг та недоліків традиційної форми проведення занять треба звертатися до одного з фундаментальних/базових законів діалектики – **закон заперечення заперечення** (закон подвійного заперечення), що позначає розвиток по спіралі та заперечення *зняття* (не повне заперечення, а зберігання позитивних елементів *старого*), повтор на більш високої стадії розвитку та придбання нової якості. Тут мова йде про визнання факту наявності позитивних методик проведення занять з фізичного виховання у минулому, зокрема *традиційна форма*, яка передбачала всебічний фізичний розвиток молоді та обов'язковий розвиток основних фізичних якостей з акцентом на підготовку до військової служби. Потреба в безпеці – одне з головних екзистенційних питань, яке значно загострилося у зв'язку з вторгненням російських військ в Україну. Акцент на особистому на шкоду колективному – це хибний напрямок. Це особливо актуально сьогодні, коли необхідно об'єднуватися для протистояння ворогу, а не вимагати *особистих* умов, прав та преференцій.

Моніторинг проблеми ставлення студентів до практичних занять з фізичного виховання та результатів тестування рівня підготовленості дозволяє зробити висновок, що на першому курсі необхідно залучати студентів до *обов'язкових* занять з фізичного виховання згідно з розкладом. Заняття повинні проводитися за затвердженими програмами, які передбачають розвиток основних фізичних якостей: витривалості, сили, швидкісно-силових якостей, спритності, координації і швидкості та формування предметних і спеціальних компетентностей. Також доцільно / органічно проводити заняття зі спеціальної або професійно орієнтованої фізичної підготовки вже у другому семестрі навчання та на другому і третьому курсах. Пояснення такої позиції ґрунтується на об'єктивних показниках фізичних якостей студентів. Так, студенти, які займаються у спортивних або спортивно-оздоровчих секціях, як правило, слабо орієнтуються в методиці розвитку і вдосконалення фізичних якостей поза виду спорту яким вони займаються. Наприклад, студенти, які займаються атлетичною гімнастикою, зазвичай мають низький рівень витривалості, гнучкості та навіть спритності, координації і швидкості.

У зв'язку з реорганізацією та/або ліквідацією кафедр фізичного виховання питання оптимізації фізичного виховання студентів в закладах вищої освіти почали розглядатися у контексті організації занять за вибором у спортивних та спортивних оздоровчих секціях. Це робилося для збереження науково-педагогічного потенціалу кафедр та залучення студентів до занять у існуючих або новостворених секціях за видами спорту. Традиційна форма, яка включала різнобічну фізичну підготовку (біг на пересіченій місцевості, лижні гонки, плавання, гімнастика, метання тощо), дедалі частіше критикувалася як застаріла.

Однак, слід визнати, що свого часу традиційна форма вирішувала поставлені перед нею завдання (оздоровчі, освітні та розвивальні). Фізична та морально-вольова підготовка студентської молоді була спрямована на підготовку до майбутньої служби в армії та переважно розрахована на студентів, які за станом здоров'я належали до основної медичної групи, чого потребують сучасні реалії, пов'язані з дефіцитом здорової, підготовленої та морально готової молоді до призову на військову службу.

Достатньо актуальною є проблема розвитку вольових якостей під час занять, яка потребує акцент на необхідність робити те, *що потрібно* (виконувати *обов'язкову* програму), а потім, те *що хочеться* (заняття *за бажанням)*. Для розвитку вольових якостей необхідно виконувати життєво необхідні завдання пов'язані з вимогами практичної (трудової, службової) діяльності, спрямовані на вирішення практичних задач. Тому під час занять, перш за все, слід виконувати основну (обов'язкову) програму та, по-друге, використовувати ігри та інші види занять для зняття нервово-емоційної напруги, активного відпочинку, релаксації та відновлення [6].

Висновки. Аналіз спеціальної літератури з теми дослідження показує, що питання пошуку найбільш ефективних методик і форм проведення занять має знайти свої рішення з урахуванням переваг та недоліків різних (традиційних та сучасних) форм, а також актуальних викликів сьогодення.

Оптимізацію професійно орієнтованого фізичного виховання необхідно здійснювати шляхом впровадження комплексних навчальних програм та форм проведення занять; розвитку спортивно-прикладної інфраструктури; збільшення кількості *обов'язкових* занять (годин); формування предметних і спеціальних компетентностей здобувачів.

Література

1. Бойко С.С. Теоретико-методичні засади оцінювання фізичної підготовленості військовослужбовців збройних сил держав-членів Північноатлантичного альянсу. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*: зб. наукових праць / За ред. О.В. Тимошенка. Київ: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2025. Вип. (3(189), 38-46. https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.03(189).06

2. Волков М.С. Вплив спеціальної фізичної підготовки на психологічну стійкість військовослужбовців. Академічні візії. Випуск 21/2023. С. 1-13. https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/488

3. Дутко Т., Сокол О. Фізична підготовленість курсантів як фактор професійної придатності. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*: зб. наукових праць / За ред. О.В. Тимошенка. Київ: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2025. Вип (11(198), 53-58. https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.11(198).10

4. Лист МОН України № 1/9-454 від 25.09.2015 р. «Щодо організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах».: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-454729-15#Text

5. Мартинова Н.П., Коваленко Є.В. Сучасні проблеми фізичного виховання та перспективи підвищення рівня фізичної підготовленості студентів вищих навчальних закладів. Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». 2018. №1 (15). С. 31-35.
DOI 10.32342/2522-4115-2018-0-15-31-35

6. Мунтян В.С., Попрошаєв О.В. Актуальні проблеми спеціальної фізичної підготовки в системі фізичного виховання закладів вищої освіти. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*: зб. наукових праць / За ред. О.В. Тимошенка. Київ: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2025. Вип. (3К(188), 227-231. https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.03k(188).51

7. Олійник Н. А. Секційна робота як одна з форм організації навчального процесу з дисципліни «Фізичне виховання» у вищому навчальному закладі». Том 1. № 73 (2016). С. 116-120.
https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/2310

8. Петренко О.П., Петренко Н.В., Лоза Т.О. Оздоровчі технології пілатесу в професійно прікладний фізичній підготовці студентів закладів вищої освіти : монографія. Суми : Сумський державний університет, 2020. 176 с. (С. 14-26). https://files01.core.ac.uk/download/pdf/339163973.pdf

9. Темченко В., Коник Г., Усова Т., Коленченко А., Чупир К. Спортивно орієнтоване фізичне виховання при факультативній формі організації занять. Актуальні проблеми фізичного виховання різних верств населення. 2022. С. 96–103. http://orcid.org/0000-0003-0171-4614

10. Черевко С.В., Дорош В.А., Лутаєва Н.В., Умеренко В. Проблема виховання вольових якостей студентської молоді в процесі набуття вищої освіти. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*: зб. наукових праць / За ред. О.В. Тимошенка. Київ: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2025. Вип. (4(190), 186–190. https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.04(190).37

11. Zyuz V., Balukhtina, V. (2025). The use of physical culture as a means in the patriotic education of youth. *European Science*, *6* (sge 42-06), 130 –144. https://doi.org/10.30890/2709-2313.2025-42-06-040

References

1. Boyko, S.S. (2025). Teoretychni ta metodolohichni osnovy otsinyuvannya fizychnoyi pidhotovlenosti viys'kovosluzhbovtsiv zbroynykh syl derzhav-chleniv Pivnichnoatlantychnoho al'yansu. [Theoretical and methodological principles of assessing the physical fitness of servicemen of the armed forces of the member states of the North Atlantic Alliance]. Scientific Journal of the Ukrainian State University named after M. Dragomanov. Issue (3(189), 38-46. https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.03(189).06 [in Ukrainian].

2. Volkov M.S. (2023). Vplyv spetsial'noyi fizychnoyi pidhotovky na psykholohichnu stiykist' viys'kovosluzhbovtsiv. Akademichni bachennya. [The influence of special physical training on the psychological stability of military personnel. Academic visions]. Issue 21/2023. Pp. 1-13. https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/488 [in Ukrainian].

3. Dutko, T., & Sokol, O. (2025). Fizychna pidhotovlenist' kursantiv yak faktor profesiynoyi prydatnosti.[Physical fitness of cadets as a factor of professional suitability]. Scientific Journal of the Ukrainian State University named after M. Dragomanov. Issue (11(198). Pp. 53–58. https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.11(198).10 [in Ukrainian].

4. Lyst Ministerstva osvity i nauky Ukrayiny № 1/9-454 vid 25.09.2015 «Pro orhanizatsiyu fizychnoho vykhovannya u vyshchykh navchal'nykh zakladakh». [Letter of the Ministry of Education and Culture of Ukraine № 1/9-454 dated September 25, 2015. «Regarding the organization of physical education in higher educational institutions»]:
https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-454729-15#Text [in Ukrainian].

5. Martynova N. P., Kovalenko YE. V. (2018). Suchasni problemy fizychnoho vykhovannya ta perspektyvy pidvyshchennya rivnya fizychnoyi pidhotovlenosti studentiv vyshchykh navchal'nykh zakladiv. [Modern problems of physical education and prospects for increasing the level of physical fitness of students of higher educational institutions]. Bulletin of Alfred Nobel University. Series «Pedagogy and psychology». №1 (15). Pp. 31-35. DOI 10.32342/2522-4115-2018-0-15-31-35 [in Ukrainian].

6. Muntyan, V.S., ta Poproshayev, O.V. (2025). Aktual'ni problemy spetsial'noyi fizychnoyi pidhotovky v systemi fizychnoho vykhovannya vyshchykh navchal'nykh zakladiv. [Actual problems of special physical training in the system of physical education of higher education institutions]. Scientific Journal of the Ukrainian State University named after M. Dragomanov. Issue (3K(188), p. 227–231.
https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.03k(188).51 [in Ukrainian].

7. Oliynyk, N.A.(2016). Sektsiyna robota yak odna z form orhanizatsiyi navchal'noho protsesu z dystsypliny «Fizychne vykhovannya» u vyshchomu navchal'nomu zakladi. [Sectional work as one of the forms of organization of the educational process in the discipline «Physical education» in a higher educational institution»]. Volume 1. № 73 (2016). Pp. 116–120. https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/2310 [in Ukrainian].

8. Petrenko, O.P., Petrenko, N.V., Loza, T.O. (2020). Tekhnolohiyi ozdorovlennya pilatesom u profesiyno-prykladniy fizychniy pidhotovtsi studentiv vyshchykh navchal'nykh zakladiv zakladiv: monohrafiya. [Pilates health technologies in professional physical training of students of higher education institutions: monograph]. Sumy State University. P. 14–26. https://files01.core.ac.uk/download/pdf/339163973.pdf [in Ukrainian].

9. Temchenko, V., Konyk, H., Usova, T., Kolenchenko, A., Chupyr, K. (2022). Sportyvno-oriyentovane fizychne vykhovannya u fakul'tatyvniy formi orhanizatsiyi zanyat'. Aktual'ni problemy fizychnoho vykhovannya riznykh verstv

naselennya. [Sports-oriented physical education with an optional form of organization of classes. Actual problems of physical education of different strata of the population]. Pp. 96–103. http://orcid.org/0000-0003-0171-4614 [in Ukrainian].

10. Cherevko, S. V., Dorosh, V. A., Lutayeva, N. V., Umerenko, V. (2025). Problema vykhovannya vol'ovykh yakostey student·s'koyi molodi u protses zdobuttya vyshchoyi osvity. [The problem of raising the willful qualities of student youth in the process of acquiring higher education]. Scientific Journal of the Ukrainian State University named after M. Dragomanov. Issue (4(190). Pp. 186–190. https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.04(190).37 [in Ukrainian].

11. Zyuz, V., & Balukhtina, V. (2025). Vykorystannya fizychnoyi kul'tury yak zasobu v patriotychnomu vykhovanni molodi. European Science, 6 (sge 42-06), 130-144. https://doi.org/10.30890/2709-2313.2025-42-06-040

Стаття надійшла до редакції / Received 25.02.2026
Прийнята до друку / Accepted .11.03.2026
Опубліковано / Published 25.03.2026

DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2026.03k(203).54

Носко М.О.
доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член НАПН України,
заслужений діяч науки і техніки України,
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, м. Чернігів
https://orcid.org/0000-0001-9903-9164
Дейкун М.П.
кандидат медичних наук, професор,
професор кафедри біології та здоров'я людини,
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, м. Чернігів
https://orcid.org/0009-0008-1359-537X
Мехед О.Б.
доктор педагогічних наук,
професор, завідувач кафедри біології та здоров'я людини,
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, м. Чернігів
https://orcid.org/0000-0001-9485-9139

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ТА МЕДИКО-БІОЛОГІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ ГАРМОНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ТА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

У статті розглянуто психолого-педагогічні та медико-біологічні підходи до гармонізації навчання і здоров'язбереження в інклюзивному освітньому середовищі. Мета дослідження – обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність інтеграції здоров'язбережувальних технологій у систему інклюзивного навчання. Методи: аналіз наукових джерел і нормативних документів, анкетування викладачів (n=48) і студентів (n=96), порівняльний аналіз освітньо-професійних програм, педагогічний експеримент і спостереження. Результати засвідчили, що 87% викладачів визнають необхідність впровадження здоров'язбережувальних технологій, однак лише 54% застосовують їх систематично; в ОП частка медико-біологічних компонентів становить у середньому 12–15%. У межах експерименту відзначено зниження рівня тривожності на 18% та підвищення навчальної мотивації на 22%. Висновки: інтеграція психолого-педагогічних і медико-біологічних підходів підвищує адаптаційні можливості здобувачів освіти та сприяє формуванню здоров'язбережувальної компетентності в інклюзивному середовищі.

Ключові слова: *інклюзивна освіта, здоров'язбереження, психолого-педагогічні технології, медико-біологічні підходи, освітнє середовище, громадське здоров'я, компетентність.*

Nosko Mykola, Deikun Mykola, Mekhed Olha. Psychological and pedagogical and medical-biological perspectives of harmonizing learning and health preservation in an inclusive educational environment. *The* ***purpose*** *of the article is to substantiate and experimentally verify the effectiveness of integrating health-preserving technologies into inclusive education based on psychological, pedagogical, and medical-biological approaches. The study is grounded in a comprehensive methodology that combines theoretical and empirical methods. The methods included analysis and generalization of scientific literature and regulatory documents, a survey of university teachers (n=48) and students (n=96), comparative analysis of educational and professional programs, as well as pedagogical experiment and systematic observation.*

The results demonstrate that 87% of teachers recognize the necessity of implementing health-preserving technologies in inclusive settings; however, only 54% apply them systematically. Comparative analysis of six educational programs revealed that medical-biological components account for only 12–15% of total academic hours, indicating insufficient integration of health-related content. During the semester-long pedagogical experiment, the introduction of interactive teaching methods, physical activity breaks, stress-management training, and differentiated digital tools resulted in a decrease in students' situational anxiety by 18%, an increase in learning motivation by 22%, and improved indicators of emotional well-being.